

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Jaroslav Petřík

Doplňkové služby rozhlasových stanic

Bakalářská práce

Praha 2008

Autor práce: **Jaroslav Petřík**

Vedoucí práce: **PhDr. Josef Maršík, CSc.**

Oponent práce:

Datum obhajoby: **2008**

Hodnocení:

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou bakalářskou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu. Celkový počet znaků s mezerami je 63 015. Práce má rozsah 38 normostran.
2. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti pro účely výzkumu a studia.

V Praze dne 19. května 2008

Jaroslav Petřík

Poděkování

Rád bych poděkoval především vedoucímu mé bakalářské práce PhDr. Josefu Maršíkovi, CSc. za trpělivost. Poděkování patří také rodině za podporu během psaní práce.

Bibliografický záznam

PETŘÍK, Jaroslav. *Doplňkové služby rozhlasových stanic*. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, 2008. 48 s. Vedoucí diplomové práce PhDr. Josef Maršík, CSc.

Anotace

Bakalářská práce pojednává o základních doplňkových službách, které české rozhlasové stanice praktikovaly v první polovině roku 2008. Mapuje aktuální stav a stručně se zaměřuje na eventuální další očekávaný rozvoj. V první části seznamuje s jednotlivými službami, které jsou rozebrány z obecného a technického hlediska a charakterizuje jejich funkci a význam. Součástí je rovněž chronologická deskripce jak samotných doplňkových služeb, tak jejich využití rozhlasovými stanicemi a postupného rozšíření v praxi. Druhá část práce je zaměřena na konkrétní využití služeb v praxi a jejich rozšíření mezi jednotlivými rozhlasovými stanicemi v první polovině roku 2008.

Klíčová slova

Rozhlas, internet, vysílání, RDS, webcasting, podcasting, web

Annotation

Diploma thesis deals with basic supplementary services used by Czech radio broadcasting stations in first half of the year 2008. The thesis maps current state and briefly talks about possible progress. In the first part, the thesis introduces individual services, which are analyzed from general and technical points of view and also characterized from the perspective of their function and purpose. The first part also focuses on the chronological description of supplementary services as well as on their utilization by broadcasting stations and their practical usage. The second part of the thesis is focused on specific examples of utilization of these services in practice and on their expansion among individual broadcasting stations in first half of the year 2008.

Keywords

Radio, internet, broadcasting, RDS, webcasting, podcasting, web

Obsah

OBSAH.....	5
ÚVOD.....	6
1. DESKRIPTCE A ROZBOR DOPLŇKOVÝCH SLUŽEB ROZHLASOVÝCH STANIC	8
1.1 INTERNETOVÉ STRÁNKY ROZHLASOVÝCH STANIC.....	8
1.2 WEBCASTING	13
1.3 WEBOVÉ KAMERY	17
1.4 PODCASTING	19
1.5 INTERNETOVÉ MUTACE VYSÍLÁNÍ	23
1.6 RDS (RADIO DATA SYSTEM).....	25
1.7 KOMUNIKACE S POSLUCHAČI	30
2 VYUŽITÍ DOPLŇKOVÝCH SLUŽEB ROZHLASOVÝCH STANIC V PRAXI.....	32
2.1 KOMPARACE DOPLŇKOVÝCH SLUŽEB VYBRANÝCH ROZHLASOVÝCH STANIC.....	32
2.1.1 <i>Tabulka vybraných soukromých rozhlasových stanic</i>	32
2.1.2 <i>Internetové stránky</i>	33
2.1.3 <i>Webcasting</i>	35
2.1.4 <i>RDS (Radio Data System)</i>	35
2.1.5 <i>Webové kamery</i>	36
2.1.6 <i>Podcasting</i>	37
2.1.7 <i>Internetové mutace vysílání</i>	37
2.1.8 <i>Komunikace s posluchači</i>	38
ZÁVĚR.....	40
RESUMÉ	43
SUMMARY	44
POUŽITÁ LITERATURA.....	45
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	47

Úvod

Bakalářská práce Doplnkové služby rozhlasových stanic si klade za cíl přiblížit nejčastější doplňkové služby, které české rozhlasové stanice v první polovině roku 2008 nabízely svým posluchačům především, ale nejen prostřednictvím internetové sítě. Jejím cílem je jednak teoretické seznámení s jednotlivými službami v historickém kontextu a z technologického hlediska, ale také zmapování současného stavu využití těchto služeb (mezi které patří především vlastní prezentace rozhlasových stanic prostřednictvím internetových stránek, webcasting neboli vysílání přes internet, podcasting, webové kamery, Radio Data System, internetové mutace vysílání a komunikace s posluchači) českými stanicemi v praxi.

Inspirací pro vybrané téma byl především autorův všeobecně kladný vztah k rozhlasové problematice a také k novým možnostem, jež v souvislosti se svým rozvojem nabízí internetová síť a další technologické inovace, jako například Radio Data System. Jedním z podnětů bylo i rozšíření vlastních obzorů v dané problematice a lepší pochopení fungování jednotlivých doplňkových služeb v praxi. Jistou výzvou byl také fakt, že práce na podobné téma zatím nebyla (alespoň pokud si toho je autor vědom) podrobněji a komplexněji zpracována, a dosud tak chyběl v rámci možností ucelený přehled zabývající se jak samotnými doplňkovými službami, principem jejich fungování a historickým vývojem, tak mírou praktického využití těchto služeb českými rozhlasovými stanicemi.

Přípravnou etapu práce autor věnoval shromáždění potřebných informací a podkladových materiálů a vytvoření uceleného přehledu o zpracovávaném tématu. Při samotném zpracování nashromážděných pramenů a údajů byla v první části práce hlavní použitou technikou metoda deskripce. Autor se zde zaměřuje na rozbor jednotlivých doplňkových služeb jak částečně z technického hlediska, tak z hlediska obecného. Charakterizuje funkci a význam těchto služeb a poukazuje na jejich možné výhody a nevýhody. Součástí je rovněž chronologická deskripce jak samotných doplňkových služeb, tak jejich využití rozhlasovými stanicemi a postupného rozšíření v praxi a také aktuální stav doplňkových služeb v první polovině roku 2008 a eventuální další očekávaný rozvoj v blízké budoucnosti. Druhá část práce je zaměřena na konkrétní využití doplňkových služeb v praxi a jejich rozšíření mezi jednotlivými rozhlasovými

stanicemi v první polovině roku 2008. Autor zde vychází z údajů získaných metodou rešerše, jejichž zasazením do celkového kontextu a zejména vzájemnou komparací posléze dospívá ke konkrétním výsledkům.

Těžištěm bakalářské práce byly především internetové stránky jednotlivých rozhlasových stanic, které poskytovaly cenné údaje v dostatečné možné míře zejména pro druhou část práce, a částečně rovněž z elektronické e-mailové komunikace se zástupci rozhlasových portálů a rozhlasových stanic. Dále bylo čerpáno ze stránek rozhlasových portálů (jmenovitě ABRadio.cz, Play.cz a Poslouchej.net) a také ze serverů zabývajících se mapováním jednotlivých doplňkových služeb (především RadioTV.cz a dxradio.cz). Pro první část práce posloužily jako zdroj technických i obecných informací především internetové stránky specializované na některé z doplňkových služeb a v menší míře pak autor čerpal i z tematických článků ve specializovaných tištěných periodících (Stereo & Video, 21. století, Computer World).

Byť práce není a nemůže být z objektivních důvodů (neustále se měnící míra využití služeb jednotlivými stanicemi a další rozvoj a zkvalitňování jednotlivých doplňkových služeb) vyčerpávajícím pohledem na zpracovávanou problematiku, čehož si je autor vědom, chce se pokusit v maximální možné míře ilustrovat situaci, jaká v dané oblasti panovala v první polovině roku 2008, a zároveň nabídnout v rámci možností dostatečný a ucelený vhled do daného tématu i na teoretickém poli. Práce by měla ve výsledku nabídnout informačně dostačující penzum pro prvotní seznámení s danou problematikou a posloužit by měla především těm, kteří si chtějí utvořit kompaktní obraz o základních doplňkových službách a jejich využití českými rozhlasovými stanicemi v praxi.

1. Deskripce a rozbor doplňkových služeb rozhlasových stanic

1.1 Internetové stránky rozhlasových stanic

Základní doplňkovou službou rozhlasových stanic jsou jejich webové (internetové) stránky. Postupem času se díky stále rozšířenějšímu a rychlejšímu internetovému připojení v České republice stávají webové stránky důležitou součástí prezentace každé rozhlasové stanice, což potvrzuje i fakt, že v roce 2008 již téměř neexistuje rádio vysílající terestrickou cestou, tedy vzduchem pomocí pozemních vysílačů, které by nemělo vlastní internetové stránky. Ještě před deseti lety tomu přitom bylo prakticky naopak.

V březnu 2000 stále ještě nemělo vlastní internetové stránky například Radio Contact Liberec, Radio Classic FM, Radio Delta, Radio Jizera, Radio Šumava, Radio Černá Hora nebo Radiohrad, ale také severomoravské Radio Orion (v té době s více jak dvěma sty tisíci posluchači největší regionální rádio) a dokonce ani Frekvence 1 a Radio Impuls, tedy obě celoplošné soukromé rozhlasové stanice působící v roce 2000 na českém území.¹ V květnu 2008 již vlastními webovými stránkami disponovaly (až na pár výjimek, kterou bylo například v pražské Rádio Ethno) prakticky všechny stanice.

Internetové stránky znamenají pro rozhlasové stanice velké možnosti v oblasti jejich seberealizace a v případě kvalitně odvedeného webu co do formy (uživatelsky nenáročná, přehledná a vstřícná stránka, příjemný design) a obsahu (další doplňkové služby, dostatek zpráv z kulturní oblasti, nezbytné informace o stanici a jejich moderátorech, interaktivita) mohou stanici přitáhnout další potenciální posluchače.

Obsah internetových stránek je možné rozdělit do dvou základních skupin. Veškeré informace a prvky související přímo s danou stanicí a všechny další informace a prvky, které se stanicí přímo nespojují.

¹ DRESLER, Radek. Rádía na internetu I. [online]. 2003-03-31. [cit. 2008-05-19]. Dostupný z WWW <<http://www.radiotv.cz/radio-clanky/102/radia-na-internetu-i-.html>>.

Do první skupiny patří především základní informace o stanici, jako je její sídlo, veškeré potřebné kontakty, historie, aktuality, dále programové schéma, seznam pořadů, případě jejich playlisty, profily moderátorů, aktuální žebříček hitparády, nově přidaná alba a skladby do archivu rádia, FAQ (Frequently Asked Questions, neboli odpovědi na nejčastěji pokládané dotazy), možnost stažení loga stanice například do mobilních telefonů, či jeho umístění na vlastní webové stránky posluchače coby bezplatnou propagaci rádia. Mezi doplňkové prvky přímo související s danou rozhlasovou stanicí pak patří především internetové vysílání, tedy webcasting, dále možnost poslechu již odvysílaných pořadů a jejich stažení do uživatelského počítače, tedy podcasting, webové kamery ve studiích, údaj o právě hrané skladbě a vysílajícím moderátorovi či vysílaném pořadu atd.²

Druhou skupinu tvoří především informace týkající se kulturní a zejména hudební oblasti, jako jsou nová vycházející alba, připravované koncerty, novinky ze zákulisí hudebních skupin, případně další zpravodajské, či publicistické články. Mezi doplňkové prvky pak může patřit například dopravní zpravodajství včetně on-line kamer, či aktuální předpověď počasí.

Od existence internetových stránek jednotlivých rozhlasových stanic se odvíjejí i další doplňkové služby, jako je webcasting, podcasting, webkamery ve studiích, internetové mutace vysílání a další. Nemusí tomu však být ve všech případech. Nutnost existence internetových stránek dané rozhlasové stanice například není dána možností poslouchat její vysílání přes internet. Existují totiž takzvané rozhlasové portály, které jsou jakýmsi rozcestníkem pro poslech rozhlasových stanic prostřednictvím internetu, či shromaždištěm nejen nyní také na internetu vysílajících původně primárně terestrických rozhlasových stanic, jejichž signál je šířen prostřednictvím pozemních vysílačů, ale i striktně internetových rádií.

Rozhlasové portály nabízejí kromě možnosti poslechu českých (ale i zahraničních) rozhlasových stanic v různé zvukové kvalitě, případně různém audio

² V dubnu 2000 bylo stále jedinou stanicí, která informaci o aktuálně hrané skladbě na svých webových stránkách provozovala, západočeské Radio FM Plus. V červenci se přidalo Radio Karolina a v říjnu pak i Radio North Music. V květnu 2008 již tuto službu na svých webových stránkách nabízelo více jak dvacet stanic.

formátu, také odkazy na eventuální domovskou stránku (takzvanou homepage) té které stanice, statistiky poslechové, sledování webkamer ve studiích některých stanic, zpravodajské či publicistické články, rozhovory atd. Mezi tři největší české rozhlasové portály co do počtu nabízených rádií, které je prostřednictvím jejich stránek možné poslouchat, patří ABRadio³, Play.cz⁴ a Poslouchej.net⁵.

Portál ABRadio vznikl 15. 2. 2000, tehdy ještě pod názvem Internetradio.cz (ke změně názvu na současný došlo v lednu 2003), přičemž prvních šest stanic bylo spuštěno přesně o dva měsíce později. V květnu 2008 provozuje stejnojmenná akciová společnost více jak 200 rádiových stanic, ze kterých si může posluchač vybírat podle názvu či hudebního žánru. Kromě čistě internetových rádií umožňuje poslech také klasických FM rádií, jejichž signál šíří prostřednictvím internetu. Samozřejmostí jsou podrobné statistiky poslechové jednotlivých rádií a také aktuální počet posluchačů. Možná je volba jazyka mezi češtinou, polštinou a angličtinou a portál obsahuje i hudební novinky, fotogalerie či soutěže.

Portál Play.cz (v září 2006 došlo k přejmenování z původního Live.cz) nabízí celkem 78 českých rádií, přičemž převažují klasická FM rádia. Server provozuje společnost Live.cz a.s., která se specializuje na streamingové služby. Samozřejmostí jsou opět podrobné statistiky poslechové a informace o aktuálním počtu posluchačů a puštěných rádií. Kromě českých je možné prostřednictvím Play.cz poslouchat také zahraniční rádia (řazená podle žánrů), kterých je více jak 2 700 z celého světa. Česká rádia lze vybírat podle názvu, žánru či kraje, světová pak podle zvukové kvality vysílání (neboli datového toku), či žánru. Portál nabízí i sledování několika webových kamer umístěných ve studiích rozhlasových stanic a sledovat lze rovněž celkem dvanáct online televizních kanálů, mimo jiné českou hudební stanicí TV Óčko, britskou E-Music Television, či Deluxe Music, ale rovněž například sportovní kanál Sportal TV. Dalšími nadstavbovými doplňky jsou také diskusní fórum, novinky a aktuality ohledně českých rádií nebo sekce „filmy a videa“.

³ Dostupný z WWW <<http://www.abradio.cz>>.

⁴ Dostupný z WWW <<http://www.play.cz>>.

⁵ Dostupný z WWW <<http://www.poslouchej.net>>.

Doména Poslouchej.net byla zaregistrována v roce 2004 a koncem května téhož roku na ni byl umístěn obsah s přibližně osmdesáti online rádii. V květnu 2008 je již na portálu Poslouchej.net k dispozici celkem více jak 800 stanic, z toho více jak 150 českých. Vybírat lze podle žánru, případně z deseti nejoblíbenějších českých a zahraničních stanic a poté u jednotlivých rádií i zvukovou kvalitu přenosu. Kromě odkazů na streaming obsahuje portál i recenze alb, fotoreportáže z koncertů a klubových party, rozhovory s hudebníky, kalendář akcí, soutěže, diskusní fórum a sekci MP3 download, ve které jsou k dispozici oficiálně zdarma stáhnutelné skladby a hudební sety.

Jak vyplývá z předešlých řádků, existence internetových stránek jednotlivých rozhlasových stanic musela vznikem rozhlasových portálů zákonitě ztratit určitou část návštěvníků, kteří vlastní webové stránky té které stanice navštěvovali pouze z důvodu možnosti poslouchat její vysílání prostřednictvím internetu, a nezajímali je žádné další informace o stanici, případně další služby, které jsou na jejich stránkách k dispozici. Na rozhlasových portálech navíc mají návštěvníci možnost téměř okamžitého poslechu jakékoliv jiné stanice, což lze bezesporu také počítat mezi výhody rozhlasových portálů. Všechny tři portály navíc nabízejí i další doplňkové služby jak zpravodajského, tak publicistického charakteru, čímž se i nadále zvyšuje jejich atraktivita. Pro většinu českých rozhlasových stanic navíc zmíněné portály zajišťují službu streamingu, což jen podtrhuje jejich současnou důležitost a nenahraditelnost na poli webcastingu.

Je tedy otázkou, do jaké míry budou v budoucnosti hrát roli vlastní webové stránky rozhlasových stanic. O jejich zániku z objektivních důvodů s největší pravděpodobností hovořit nelze, nicméně pokud nebudou nabízet, samozřejmě kromě klasického většího či menšího množství informací týkajících se například moderátorů té které stanice, soutěží či samotného programu vysílání, žádné další nadstandardní služby, lze předpokládat, že význam rozhlasových portálů (a s tím přímo související jejich návštěvnost) i nadále poroste na úkor právě webových stránek jednotlivých rozhlasových stanic.

Patrně je také jen otázkou času, kdy portály začnou návštěvníkům a potenciálním posluchačům nabízet i podrobnější informace českých rozhlasových stanic jako je aktuální program, vysílací schéma, seznam moderátorů, či právě hraná

skladba. V takovém případě si budou muset rozhlasové stanice pro udržení dostatečně velké návštěvnosti svých webových stránek, na niž především závisí zájem inzerentů, pomoci dalšími doplňkovými službami a nadstandardními funkcemi, mezi které by mohly patřit například již některými rozhlasovými stanicemi praktikovaný podcasting vlastních pořadů, další specializovaná webrádia, vlastní databáze volně stáhnutelných skladeb po zalogování na stránky rádia, diskusní fórum atd.

1.2 Webcasting

„Webcasting lze přirovnat k živému, nebo již zaznamenanému vysílání zvuku, či videa prostřednictvím internetu za pomoci kombinace takzvaných push a pull technologií.“⁶ Pojmy push a pull se používají k popsání způsobu přenosu dat na internetu. Typickým příkladem pull technologie jsou internetové stránky. Uživatel se až na výjimky, jako jsou například nevyžádané reklamy, nezobrazí, pokud si tento krok sám nevyžádá; přenos dat a potažmo informací tedy iniciuje on. Naproti tomu u push technologií iniciuje přenos dat / informací někdo jiný; data jsou uživateli zaslána, aniž by si je sám vyžádal. Jednou z nejstarších a také nejrozšířenějších push technologií je například elektronická pošta, neboli e-mail. Na principu push technologie fungují také vysílací média, která posílají informace nezávisle na faktu, zda-li je někdo v danou chvíli přijímá.

Coby pull médium nabízí webcasting uživateli možnost vybrat si událost, která ho konkrétně zajímá. Zároveň jej však poté coby push médium nutí již jen pasivně přijímat, co systém zobrazuje. Důležitým rozdílem mezi webcastingem a tradičním vysíláním je, že webcasting „umožňuje větší míru přizpůsobení v podobě konfigurace systému, kdy si uživatel navolí pouze samotný obsah vysílání, který jej zajímá. Nicméně samotný obsah je vytvářený pro více uživatelů a není tedy přizpůsobený jednotlivci“⁷.

Zjednodušeně je také možné webcasting popsat coby lineární distribuci audiovizuálních souborů prostřednictvím internetu za použití přenosové technologie nazývané streaming. Streaming je způsob kontinuálního doručování dat nepřerušovaným proudem, neboli streamem, od poskytovatele audio nebo video souboru směrem k zákazníkovi. Ke streamingu audio souboru se nejčastěji používají audio formáty Windows Media Audio (WMA), MP3, Ogg Vorbis, případně AAC+,

⁶ NOVÁK, Milan; ŠERÝ, Michal. Webcastingový systém. [online]. Květen 2005. [cit. 2008-05-19]. Dostupný z WWW <http://64.233.183.104/search?q=cache:BFA_ASveqf0J:www.inforum.cz/pdf/2005/Novak_Milan.pdf+webcastingov%C3%BD+syst%C3%A9m&hl=cs&ct=clnk&cd=1&gl=cz>.

⁷ NOVÁK, Milan. Když se řekne webcasting. [online]. 2006-12-08. [cit. 2008-05-19]. Dostupný z WWW <<http://www.voxcafe.cz/clanky/webcasting/kdyz-se-rekne-webcasting.html>>.

jejichž datové toky se pohybují v rozmezí od 16 kbps do 320 kbps, přičemž se může jednat buď o jeden konstantní datový tok (tzv. single bitrate), nebo více konstantních datových toků (tzv. multibitrate). V případě multibitrate streamu přehrávač automaticky mění kvalitu zvuku (neboli velikost datového toku) v závislosti na měnící se kvalitě internetového připojení uživatele.

Streaming dat je sám o sobě velmi náročný jak na konektivitu (neboli rychlost připojení počítače k internetu), tak na hardware, který se o samotné streamování stará. Z toho důvodu prakticky všechny české rozhlasové stanice vysílající přes internet přenechávají službu kontinuálního doručování dat již zmiňovaným portálům Play.cz, ABRadio.cz, případně Poslouchej.net, které disponují dostatečnými hardwarovými možnostmi. Tato služba je však poměrně náročná i z finančního hlediska, takže lze očekávat, že v budoucnu bude rozhlasovými portály pro koncové uživatele (tedy posluchače) postupně zpoplatňována, což už v květnu 2008 ostatně částečně praktikoval portál ABRadio.cz, který umožňoval poslech některých českých stanic v nejlepší nabízené zvukové kvalitě 192 kbps pouze po zakoupení takzvaného „premium“ účtu.

Na rozdíl od stahování, neboli downloadu, se při streamingu neukládají do počítače celé soubory, ale do vyrovnávací paměti počítače pouze krátké úseky právě běžícího vysílání s dostatečným množstvím dat nutným pro plynulé přehrávání. „Zbývající část souboru se postupně nahrává během přehrávání aktuální části záznamu. Samotné přehrávání by mělo být soustavné, protože je řízeno serverem, který řídí proud (stream) datového toku podle provozního vytížení sítě, čímž optimalizuje prezentaci na uživatelské počítači.“⁸ Uživatelé webcastingu tak nemusejí být, na rozdíl od klasického vysílání, synchronizováni; každý z nich může být v jiné fázi poslechu / prohlížení požadovaného souboru, čímž v praxi dochází k jinému způsobu obsluhy velkého množství uživatelů jedním obsahem.

⁸ NOVÁK, Milan; ŠERÝ, Michal. Webcastingový systém. [online]. Květen 2005. [cit. 2008-05-19]. Dostupný z WWW <http://64.233.183.104/search?q=cache:BFA_ASveqf0J:www.inforum.cz/pdf/2005/Novak_Milan.pdf+wbcastingov%C3%BD+syst%C3%A9m&hl=cs&ct=clnk&cd=1&gl=cz>.

Mezi dva základní typy webcastingu patří živé vysílání a archivované vysílání. „Živé vysílání lze sledovat v přímém přenosu na internetu bez jakéhokoliv aranžování. Archivované vysílání navazuje na vysílání živé, protože se jedná o jeho zálohování za účelem pozdějšího použití. Tyto záznamy mohou zhlédnout uživatelé dodatečně bez nutnosti přímého sledování v době živého přenosu.“⁹

Co se týče dalšího vývoje na poli webcastingu, lze předpokládat, že se bude ubírat především cestou zvýšení datového toku (ovšem nejspíše za cenu zpoplatnění této služby), aby byl posluchačům umožněn co nejkvalitnější zvukový přenos, který je stále ještě u mnoha rozhlasových stanic nedostačující. Pravděpodobně se bude i nadále rozrůstat množství audio formátů (jak ztrátových, tak především bezztrátových jako jsou například FLAC – Free Lossless Audio Codec, WavePack, či Apple Lossless), čímž dojde k částečnému oslabení současné dominantní pozice formátu MP3 a především WMA.

V březnu 1999 bylo možné prostřednictvím internetu poslouchat celkem deset rozhlasových stanic. Jmenovitě webcasting provozovaly stanice ČRo1, ČRo2, ČRo3, Evropa 2, Kiss Hády, Radio Agara, Radio Zlín, Faktor, Faktor 2 a Eldorádio.¹⁰

V dubnu 2004 již bylo možné prostřednictvím internetu poslouchat více jak sedmdesát procent všech českých terestrických rozhlasových stanic. Původní formát Real Audio byl postupně nahrazen formátem Windows Media a zvuková kvalita přenosu se zvýšila z počátečních 28 kbps na kvalitnějších 32 kbps a 64 kbps, přičemž bylo možné nalézt i streamy o kvalitě datového toku 128 kbps. Další důležitou změnou byl vznik specializovaných firem v oblasti internetového broadcastingu a rozhlasových portálů, v důsledku čehož se snížily náklady na provoz internetového vysílání.¹¹

⁹ NOVÁK, Milan; ŠERÝ, Michal. Webcastingový systém. [online]. Květen 2005. [cit. 2008-05-19]. Dostupný z WWW <http://64.233.183.104/search?q=cache:BFA_ASveqf0J:www.inforum.cz/pdf/2005/Novak_Milan.pdf+webcastingov%C3%BD+syst%C3%A9m&hl=cs&ct=clnk&cd=1&gl=cz>.

¹⁰ DRESLER, Radek. Rozhlas po drátě? Po internetu! [online]. 1999-03-03. [cit. 2008-05-19] Dostupný z WWW <<http://www.radiotv.cz/radio-clanky/11/xxx.html>>.

¹¹ DRESLER, Radek. Zpráva o stavu internetového vysílání v Česku I. [online]. 2004-04-21. [cit. 2008-05-19] Dostupný z WWW <<http://www.radiotv.cz/radio-clanky/2504/zprava-o-stavu-internetoveho-vysilani-v-cesku-i-.html>>.

V květnu 2008 již bylo na internetu možné poslouchat téměř všechny rozhlasové stanice, které v českém éteru vysílají také prostřednictvím pozemních vysílačů (webcasting nenabízelo například slovácké Rádio Dyje či severočeské Radio Contact Liberec). Zvuková kvalita audio streamů se pohybovala nejčastěji v rozmezí od 64 do 128 kbps a mezi převažující formáty patřily WMA a MP3.

1.3 Webové kamery

Mezi méně rozšířenou doplňkovou službu rozhlasových stanic patří také takzvané webové kamery. Ty jsou umístěny většinou přímo ve studiích, ze kterých stanice vysílá, a umožňují tak posluchačům náhled do studia a pohled na právě vysílajícího moderátora.

Webkamery přenášejí v různých časových intervalech (nejčastěji v obnovovací frekvenci 5 – 30 vteřin) obraz ze studia na webové stránky té které rozhlasové stanice, díky čemuž posluchač může vidět, co se právě ve studiu děje.

Význam webkamer je přinejmenším rozporuplný. Rozhlasové stanice tímto způsobem ztrácejí určitý punc své intimity a soukromí a stávají se částečně audiovizuálním médiem, což je už z podstaty rozhlasu coby striktně zvukového média prakticky nadbytečný prvek. Snaha „zvizualizovat“ rozhlasové prostředí a učinit jej tak pro posluchače atraktivnějším se prozatím nesečkala s velkým zájmem.

Webkamery přitom umožňují posluchačům pohled do studií již od roku 2000, kdy jako jedny z prvních zprovoznily tuto doplňkovou službu rádia Faktor, FM Plus a Agara. Na rozdíl od jiných služeb se však webkamery u posluchačů nesečkaly s příliš velkou odezvou, o čemž svědčí také během osmi let jen zvolna rostoucí počet rozhlasových stanic, které prostřednictvím webkamer nabízejí pohled do svých studií. Vzhledem k celkovému počtu více jak sedmdesáti rozhlasových stanic, které v Česku v roce 2008 vysílají, není počet webkamer, pohybující se okolo patnácti¹² nijak vysoký a je pravděpodobné, že se jejich množství do budoucna ani příliš zvyšovat nebude. Důvodem je jednak stále ještě značná technická / finanční náročnost jejich provozu (s čímž souvisí i častá nefunkčnost webkamer) a také již zmíněné praktické využití, které je u této doplňkové služby v podstatě nulové.

Webkamery sice částečně mohou zvyšovat návštěvnost webových stránek rozhlasových stanic (i to však může být u konkrétních případů značně rozdílné, vzhledem k faktu, že sledovat většinu funkčních webkamer je možné na rozhlasových

¹² ČRo 4 Radio Wave, Radio Classic FM, Expres radio, City 93.7 FM, Hitrádio FM Plus, Hitrádio Vysočina, Radio Beat, Rádio Impuls, Radio Relax, Radio Zlín a rádia síť Kiss.

portálech, které tuto službu pro rádia i v některých případech samy zajišťují), případně samotnou poslechovost, ale jinak nelze této funkci do budoucna přiřazovat významnější roli.

1.4 Podcasting

Jednou z novějších doplňkových služeb rozhlasových stanic je takzvaný podcasting, neboli „internetová distribuce zvukového obsahu na mobilní zařízení a osobní počítače prostřednictvím technologií RSS“¹³. Termín samotný vznikl spojením slov názvu přehrávače iPod firmy Apple Computer a anglického slova broadcasting, které v překladu znamená vysílání. Název se ujal i přesto, že se ve skutečnosti nejedná o vysílání v pravém slova smyslu a že pro používání podcastingu není nutné vlastnit zmíněný přehrávač, poněvadž příjem jednotlivých podcastů dnes již podporují i další mediální přehrávače. Čeština přejala tento termín beze změny.

Podcasting byl ve svých počátcích (tedy od ledna 2001, kdy dal americký softwarový vývojář Dave Winer na svůj blog pojmenovaný Scripting News k dispozici skladbu Truckin‘ od americké skupiny Grateful Dead, čímž v praxi demonstroval fungování RSS čtečky u audio záznamů ve formě souborů ve formátu MP3¹⁴, až zhruba do roku 2004, kdy v listopadu britská veřejnoprávní televize BBC začala posluchačům na svých webových stránkách pomocí RSS čteček nabízet ke stažení pořad In Our Time vysílaný na stanici BBC Radio 4¹⁵) výsadou především bloggerů, kteří umísťovali zvukové informace na své blogy¹⁶.

Jistou revoluci v historii podcastingu má na svědomí Adam Curry¹⁷, který začal v srpnu 2004 distribuovat svůj denní audio blog pojmenovaný „The Daily Source Code“¹⁸ v hudebních souborech formátu MP3. Adam Curry bývá často mylně

¹³ RUSSEL, Kay. Podcasting. *Computer World – týdeník pro IT profesionály*. 2006, roč. XVII, č. 5, s. 33.

¹⁴ Dostupný z WWW <<http://www.scripting.com/2001/01/11.html>>.

¹⁵ Dostupný z WWW <http://www.bbc.co.uk/pressoffice/pressreleases/stories/2004/12_december/17/mp3.shtml>.

¹⁶ Blog – původně weblog, vznikl stažením anglických slov web a log a zjednodušeně se jedná o webové záznamníky, neboli webové aplikace, které na jedné stránce obsahují periodické příspěvky, zobrazované nejčastěji od nejnovějšího, tedy v obráceném chronologickém pořadí.

¹⁷ Adam Clark Curry - Na přelomu osmdesátých a devadesátých let působící v americké hudební televizní stanici MTV, pionýr a otec podcastingu, jeden z prvních (a nejznámějších), který začal využívat technologie RSS čteček pro audio soubory.

¹⁸ Dostupný z WWW <<http://www.dailysourcecode.com>>.

označován za vynálezce technologie podcastingu. Curry však „pouze“ vytvořil první podcastingový agregátor s názvem iPodder¹⁹, neboli „program, který hlídá zdroje RSS a pokud se v nich objevil nějaký MP3 soubor, podstrčil ho iTunes tak, aby ho tento program do iPodu při příštím připojení automaticky nahrál“²⁰.

V tištěném médiu poprvé použil samotný termín „podcasting“ britský novinář Ben Hammersley v článku nazvaném Audible revolution, který vyšel v britském deníku The Guardian 12. února 2004²¹. V prosinci 2005 bylo slovo podcasting vyhlášeno redakcí výkladového slovníku New Oxford American Dictionary jako neologismus roku 2005 a definováno jako „digitální záznam rozhlasového vysílání nebo podobného pořadu, který je dostupný prostřednictvím internetu pro stažení do osobního hudebního přehrávače“²². Osmadvacátého září 2004 našel vyhledávač Google na zadané slovo „podcasts“ 24 odkazů, 1. října jich bylo 2 750 a 18. října byla překročena hranice sta tisíc. V lednu 2006 našel Google již více jak 60 milionů odkazů.

Podcasting funguje na technologii, která je založena na takzvaných RSS exportech (RSS je zkratkou počátečních písmen slov Really Simple Syndication, někdy se též udává Rich Site Summary, a byla vytvořena společností Netscape Communications Corporation). „Podstatu RSS tvoří tzv. feedy (neboli kanály), které provozovatel daného webového serveru nabídne svým čtenářům a formou RSS je pak syndikován jeho obsah, většinou nadpis, anotace a odkaz na zbytek textu. Na druhé straně tohoto komunikačního procesu stojí čtenář, jenž je vybaven RSS readerem (čili čtečkou²³), do níž si může „nainstalovat“ teoreticky libovolné množství RSS kanálů,

¹⁹ Dostupný z WWW <<http://juicereceiver.sourceforge.net/index.php>>.

²⁰ ZANDL, Patrik. Podcast – revoluce v internetovém vysílání. [online]. 2005-03-15. [cit. 2008-05-19]. Dostupný z WWW <<http://www.lupa.cz/clanky/podcast-revoluce-v-internetovem-vysilani>>.

²¹ Dostupný z WWW <<http://www.guardian.co.uk/media/2004/feb/12/broadcasting.digitalmedia>>.

²² Dostupný z WWW <<http://www.prnewswire.com/cgi-bin/stories.pl?ACCT=104&STORY=/www/story/12-05-2005/0004228195>>.

²³ RSS čtečka, také RSS agregátor – speciální program sloužící k výtahu nabízených informací z předem vybraných webových stránek. Funguje na principu, že v uživatelem nastaveném intervalu pravidelně stahuje soubory s obsahem a pokud zjistí nějakou změnu, novinky vypíše. Uživatel tak šetří čas, protože mu tím odpadá nutnost ručně kontrolovat nové příspěvky na daných webových stránkách.

kteřé se mu pravidelně (či nepravidelně) aktualizují v časovém rozmezí, které si sám určí – od několika minut po několik dní.²⁴

Prakticky stejně funguje podcasting i u audio souborů. RSS experty v tomto případě obsahují popis audionahrávky a odkaz na webovou stránku, kde je soubor (nejčastěji ve formátu MP3) uložen. Zjednodušeně se tedy jedná o RSS kanály doplněné o audio signál. „Uživatel si jednoduše stáhne podcast do svého počítače a následně ho přenese (obvykle automaticky) do iPodu, nebo jiného přehrávače. Může si jej tedy poslechnout, kdykoli se mu zachce, nezávisle na programu vysílání.“²⁵ V současné době již podcasting zdaleka nenabízejí pouze blogy, ale mimo jiné zpravodajské portály, internetové mutace tištěných zpravodajských periodik a také televizní i rozhlasové stanice na svých vlastních internetových stránkách.

V roce 2004 vznikají na obdobném principu jako audio blogy také první video blogy a začíná tak éra nového fenoménu pojmenovaného video podcasting (někdy zkracovaný jako vidcasting, vodcasting). Mezi jedny z prvních videobloggerů se zařadil Američan Steve Garfield, který zprovoznil svůj videoblog 1. ledna 2004.²⁶ V České republice byl první vidcast spuštěn v srpnu 2006 na adrese www.digit.cz.²⁷

První českou rozhlasovou stanicí, která na svých webových stránkách zavedla podcasting, byl v červenci 2005 Český rozhlas. V rámci svého projektu Rádio na přání nabídl posluchačům téměř kompletní program ČRo 6 a některé další pořady svých ostatních stanic. Až téměř o rok později následovala Český rozhlas i privátní rádia, mezi kterými byly průkopníkem stanice vlastněné mediální skupinou Mafra. Expres radio spustilo první podcasting na počátku května 2006 a kromě pořadů posluchačům nabídlo i podrobnější informace o tom, co to podcasting je a jak jej používat. Taktéž v květnu

²⁴ ZEMAN, Mirek. Uplatní se RSS masově? [online]. 2004-04-06. [cit. 2008-05-19]. Dostupný z WWW <<http://www.lupa.cz/clanky/uplatni-se-rss-masove>>.

²⁵ RUSSEL, Kay. Podcasting. *Computer World – týdeník pro IT profesionály*. 2006, roč. XVII, č. 5, s. 33

²⁶ Dostupný z WWW <<http://stevegarfield.blogs.com/videoblog/2004/01/index.html>>.

²⁷ JANDA, Martin. Stáhněte si, co vás zajímá. 21. století [online]. 2006-12-19. [cit. 2008-05-19]. Dostupný z WWW <<http://www.21stoleti.cz/view.php?cisloclanku=2006121922>>.

2006 následovala se zprovozněním podcastingu i druhá stanice skupiny Mafra, rádio Classic FM. Na konci května 2006 se jako první ze tří celoplošných soukromých rozhlasových stanic přidala se svým podcastingem i Evropa 2.²⁸ V lednu 2007 přišly s podcastingem regionální stanice z rodiny Fajn rádií a v květnu 2008 již podcasting na svých webových stránkách nabízela téměř polovina českých rozhlasových stanic, včetně všech tří celoplošných (Radio Impuls, Frekvence 1, Evropa 2).

Lze předpokládat, že v budoucnu bude hrát podcasting coby doplňková služba rozhlasových stanic stále významnější roli. Stane se nedílnou a pro svou časovou nezávislost a maximální přizpůsobivost potřebám posluchače také žádanou součástí doplňkových služeb, na které budou moci stanice postavit své self promo a díky níž budou moci získat další potenciální pravidelné posluchače.

²⁸ DRESLER, Radek. Podcasting na českých rádiích [online]. 2006-06-06. [cit. 2008-05-19]. Dostupný z WWW <<http://www.radiotv.cz/radio-clanky/3804/3804.html>>.

1.5 Internetové mutace vysílání

Jednou z nejnovějších doplňkových služeb českých rozhlasových stanic je rozšiřování jejich programového portfolia na internetu. Kromě webcastingu, který je zdigitalizovanou přesnou kopií vysílání stanice klasickou terestrickou cestou, začínají rádia posluchačům nabízet i další, striktně internetové a zpravidla specializované, formátované vysílání. Jedná se o takzvané internetové mutace / klony, či webová rádia, jejichž obsahem je zpravidla nemoderovaný hudební proud, který je orientovaný na konkrétní hudební styly či určité časové období vzniku hraných skladeb. Proud je většinou přerušován pouze jingly, případně reklamami na vlastní pořady stanice (self-promo) a je určen především úžeji profilovaným posluchačům.

Podle specifikace je možné webová rádia rozdělit do několika skupin. Webová rádia čistě mluveného slova, pouze hudební, případně jejich vzájemné kombinace. Čistě hudební webová rádia je možné dále členit podle způsobu jejich zaměření na rádia hrající skladby jednoho hudebního žánru, či písně z vybraného časového období (nejčastěji desetiletí).

Webová rádia mohou být doplněna i dalšími doprovodnými prvky, jako je diskusní fórum, informace o odehraných skladbách, právě hrané skladbě a v playlistu k nejbližšímu odehrání připravených písních (jméno interpreta, název skladby, z jakého pochází alba, rok vzniku, případně text písně atd.). Pro posluchače může být atraktivním prvkem především interaktivita, tedy například možnost hlasovat o oblíbené skladbě, a následně tak ovlivnit její častější rotaci v playlistu.

Před rokem 2007 praktikoval tuto doplňkovou službu pouze Český rozhlas u specializovaných, původně především internetových, stanic Radio Česko (zpravodajství a publicistika), které zahájilo své vysílání v dubnu 2005, D-Dur (klasická hudba), jejíž vysílání bylo po internetu spuštěno 1. května 2005, a Leonardo (věda), které vysílá od září 2005. První soukromé rozhlasové stanice zprovoznily svá vlastní čistě webová rádia v roce 2007. Nejdříve v lednu celoplošná stanice Frekvence 1 a krátce po ní Evropa 2. V březnu 2007 se připojilo také pražské rádio City 93.7 FM a v září téhož roku Rádio Blaník.

Bakalářská práce

V květnu 2008 provozovala Evropa 2 celkem pět mutací (Low Rider, Heavy, Movin', Top 40 a Retro), Frekvence 1 tři mutace (Legendy, Romantika a Retro Disco), rádio City 93.7 FM dvě (Osmdesátka, Devadesátka) a Rádio Blaník jednu (Rádio Blaník CZ).

Lze předpokládat, že ke čtyřem stanicím, které tuto doplňkovou službu v květnu 2008 nabízely, budou postupně přibývat další. Pozadu pravděpodobně nebude chtít zůstat třetí celoplošná stanice Radio Impuls, patrně ani Radio Beat, které by mohlo nabídnout webrádia zaměřená na jednotlivé rockové žánry, a nejspíš ani některé stanice ze skupin Fajn rádií, Hey rádií, Kiss rádií či Hitrádií.

1.6 RDS (*Radio Data System*)

„RDS je způsob přenosu digitálních informací (dat) společně se stereofonním rozhlasovým vysíláním v pásmu VKV. Technický princip spočívá ve vytvoření pomocného kanálu na nosném kmitočtu 57 kHz, kde jsou data namodulována tak, aby nijak neovlivňovala vlastní kanály pro přenos zvuku (monofonní ani stereofonní).“²⁹ Služba RDS přenáší hned několik druhů přídavných informací, které, vysílány ve formě zakódovaných digitálních signálů, jsou následně zpracovávány přijímačem obvykle formou zobrazovaných dat nebo přepnutí funkce.

Předchůdcem systému RDS byl německý systém pro dopravní informace ARI (Autofahrer-Rundfunk-Informationssystem), který byl vyvinut společností Blaupunkt. Systém byl zprovozněn v polovině sedmdesátých let a využívaly jej rozhlasové stanice německé veřejnoprávní sítě ARD (Arbeitsgemeinschaft der öffentlich-rechtlichen Rundfunkanstalten der Bundesrepublik Deutschland). Systém ARI umožňoval přepnutí na stanici, která právě vysílala dopravní zpravodajství, přičemž během dopravního hlášení také dokázal automaticky zvýšit hlasitost přehrávání.

ARI byl postupně vytlačen modernějším digitálním informačním systémem RDS, který byl vyvinutý organizací EBU (European Broadcasting Union, Evropská vysílací unie) v polovině osmdesátých let. Systém RDS nabízel více funkcí a od roku 1987 byl funkční ve většině zemí západní a střední Evropy³⁰, výsledkem čehož bylo, že ARD 1. března 2005 ukončila vysílání ARI signálu.³¹

Základní funkcí služby RDS je zobrazení názvu stanice na displeji přijímače. Jedná se o funkci PS (Programme Service), která na displeji zobrazuje informaci

²⁹ Dostupný z WWW <http://www.rozhlas.cz/informace/faq/_zprava/139615>.

³⁰ BEALE, T.; KOPITZ, D. RDS in Europe, RBDS in the USA – What are the differences and how can receivers cope with both systems? [online]. 1993. [cit. 2008-05-19]. Dostupný z WWW <http://64.233.183.104/search?q=cache:YAtWmI8Czd8J:www.ebu.ch/trev_255-beale.pdf+EBU,+RDS&hl=cs&ct=clnk&cd=5&gl=cz>.

³¹ Dostupný z WWW <<http://en.wikipedia.org/wiki/Autofahrer-Rundfunk-Informationssystem>>.

v podobě názvu naladěné stanice o maximální délce 64 bitů, tj. 8 alfanumerických znaků podle normy ISO 646.

Povahu informací, jež lze prostřednictvím funkce PS vysílat systémem RDS, specifikuje kapitola 3.2.2 technické normy ČSN EN 62106, která v Česku platí od července 2002 a je úplným a nezměněným převzetím evropské normy IEC 62106:2000. V této kapitole se píše: „PS obsahuje osm znaků určených ke statickému zobrazení na přijímači. Primárně je určena jako pomoc posluchačům k výběru a identifikaci stanice. Použití PS k vysílání jiných textů než jednoduchého osmiznakového názvu není povoleno.“ Dále je v této kapitole rovněž uvedeno, že jsou výslovně zakázány jakékoliv dynamické změny, protože by mohly způsobit bezpečnostní rizika rozptýlením řidičovy pozornosti. ČSN EN 62106 tedy sice zakazuje, aby se pomocí funkce PS zobrazovaly na displejích dynamické informace, ale aby technická norma nepředepisuje žádné sankce. V praxi to znamená, že Český telekomunikační úřad nedisponuje pravomocemi, kterými by si její dodržování mohl vynutit.³²

Dynamický PS tak některé rozhlasové stanice využívají k zobrazování názvu právě hrané skladby a jménu interpreta, případně názvu právě vysílaného pořadu či jménu moderátora, přestože k tomuto účelu slouží především funkce RT (RadioText). Pomocí RadioTextu je možné přenášet na displej přijímače doplňkové textové informace o vysílaném programu o délce až 64 znaků, které navíc mohou postupně rotovat. Tuto funkci, kterou je potřeba (na rozdíl od PS) na přijímači manuálně vyvolat, umožňují především domácí přijímače s dostatečně kvalitním displejem s vyšším rozlišením a většími písmeny, který je schopný poměrně rychle rotující údaje čitelně zobrazit. Většina autorádií RadioText z důvodu rozptylování řidiče neumožňuje.

Jako první přišlo s vkládáním informací o právě hrané skladbě do RadioTextu západočeské Radio FM Plus v říjnu 1999. V listopadu již tyto informace zobrazovalo také pomocí dynamického PS, ale po krátké době na doporučení Rady pro rozhlasové a televizní vysílání tuto službu stáhlo. V lednu 2001 začalo dynamické PS vysílat pražské Radio Bonton, které vždy na prvních 30 vteřin aktuálně hrané skladby

³² DRESLER, Radek. Názvy písní v RDS jsou zakázány, ale ČTÚ rádia zatím trestat nebude. [online]. 2005-04-19. [cit. 2008-05-19]. Dostupný z WWW <http://www.radiotv.cz/radio-clanky/3128/nazvy-pisni-v-rds-jsou-zakazany--ale-ctu-radia-zatim-trestat-nebude.html?offset=30&id_diskuse=>>.

nahradilo název stanice informacemi o jménu interpreta a názvu písně. V Dubnu 2005 již dynamický PS provozovalo i pražské Radio 1, které střídalo název stanice se jménem aktuálně vysílajícího moderátora, případně názvem právě vysílaného pořadu. Dalšími stanicemi, které v roce 2005 používaly dynamické PS, bylo pražské Fajn Radio a Country Radio, z mimopražských pak například ústecké Radio North Music, olomoucké Radio Hity nebo plzeňský Kiss Proton.

Další funkcí služby RDS je PTY (Program Type), neboli identifikační číslo v rozmezí 0 až 31 možností, které specifikují právě vysílaný žánr rozhlasové stanice (například News, Information, Sport, Education, Drama, Culture, Science, Documentary, Varied, Pop Music, Rock Music, Oldies Music, Other Music...).³³ Evropská verze seznamu kódů PTY je poměrně zásadně rozdílná od americké. Pomocí funkce PTY je možné vyhledávat stanice (pokud je k tomu přijímač uzpůsoben), které právě vysílají požadovaný žánr.

Většina funkcí služby RDS nachází uplatnění především u autorádií. Například funkce AF (Alternative Frequencies neboli Seznam alternativních kmitočtů) poskytuje informace o různých vysílačích, které přenášejí totožný program ve stejné oblasti příjmu, nebo v sousedních oblastech, a umožňuje tak automatické přeladění autorádia na silnější vysílač stejné rozhlasové stanice.

Důležitými funkcemi pro motoristy jsou pak především TP (Traffic Programme, neboli Identifikace dopravního vysílání), TA (Traffic Announcement, neboli Identifikace dopravního hlášení) a EON (Enhanced Other Network, neboli Informace o dalších sítích). Pokud se zkratka TP zobrazuje na displeji autorádia, indikuje tím, že přijímaná stanice vysílá dopravní zpravodajství. Informaci o právě vysílaném dopravním hlášení pak indikuje zkratka TA. Autorádio může být naprogramováno tak, aby v případě aktivace funkce TA zvýšilo hlasitost, dočasně přerušilo přehrávání CD nebo kazety, přešlo z pohotovostního do provozního režimu, případně se přeladilo z jiné

³³ 0 No programme type or undefined; 1 News; 2 Current Affairs; 3 Information; 4 Sport; 5 Education; 6 Drama; 7 Culture; 8 Science; 9 Varied; 10 Pop Music; 11 Rock Music; 12 M.O.R. Music; 13 Light Classical Music; 14 Serious Classical Music; 15 Other Music; 16 Weather; 17 Finance; 18 Children's Programmes; 19 Social Affairs; 20 Religion; 21 Phone In; 22 Travel; 23 Leisure; 24 Jazz Music; 25 Country Music; 26 National Music; 27 Oldies Music; 28 Folk Music; 29 Documentary; 30 Alarm Test; 31 Alarm

stanice, která dopravní informace neposkytuje. Funkce EON (která se po naladění stanice, jež tuto funkci podporuje, objeví na displeji přehrávače v podobě indikace zkratky EON) dokáže propojit síť vysílačů právě poslouchané stanice s jinou sítí, díky čemuž, v případě současně aktivované funkce TA, umožní (prostřednictvím dočasněho automatického přeladění na stanici, která právě vysílá dopravní hlášení) poslech dopravního hlášení i při poslechu stanice, která dopravní hlášení nevysílá.

Mezi další funkce RDS patří ještě zejména CT (Current Time, neboli Čas a datum), M/S (Music / Speech switch, neboli Přepínač hudba / řeč) a PIN (Programme Item Number, neboli Číslo programu). Pomocí funkce CT je na displeji zobrazován přesný údaj o čase. Pokud stanice tuto funkci podporuje, není na přehrávači potřeba manuálně nastavovat hodiny při přechodu z letního času na zimní a naopak. Funkce M/S signalizuje informaci o tom, zda-li naladěná rozhlasová stanice právě vysílá hudbu, nebo mluvené slovo. „Tato funkce RDS umožňuje vlastní nastavení vzájemného poměru hlasitosti hudby a mluveného slova. Signál obsažený ve frekvenci by odlišil přenášený program a přijímač obsahující dva paměťové módy hlasitosti by umožnil poslouchat hudbu hlasitěji než moderátora, nebo naopak. Tato dvouúrovňová možnost poslechu by byla velmi výhodná, protože vysílaný poměr není vždy optimální.“³⁴ Funkce PIN umožňuje přijímačům reagovat na začátek jednotlivých programů podle uživatelského přednastavení (zadáva se časový údaj a pořadové číslo dne v měsíci) a ve spojení se záznamovou funkcí přehrávače je i nahrát. Je tedy jakousi obdobou televizního VPS.³⁵

RDS coby finančně nenáročnou službu, která za minimálních nároků na technologii přispívá ke zvýšení komfortu poslechu a ovládání přijímače, provozuje v květnu 2008 většina rozhlasových stanic vysílajících v pásmu VKV (Česká republika byla v květnu 2008 pokryta signálem RDS zhruba na 95 % území.³⁶), rozdíl je však

³⁴ NÝVLT, David. RDS – Co je to? *Stereo & Video*. 1999, roč. VII, č. 2, s. 90-94.

³⁵ Video Programming System – Funkce, která videorekordérům umožňuje začít a ukončit záznam v čase, kdy se program vysílá. VPS je vysílán na začátku a konci pořadu, díky čemuž video pozná, kdy pořad skutečně začíná a končí. Pokud je VPS uložen i na začátku a konci reklam vložených do nahrávaného pořadu, video je schopno je přeskočit.

³⁶ Dostupný z WWW <<http://www.operator.cz/pokryti.htm>>.

v množství funkcí, které jednotlivé stanice nabízejí. V souvislosti s tímto faktem je možné v budoucnu předpokládat postupné rozšiřování pole funkcí RDS, které budou podporovány rozhlasovými stanicemi, přičemž největší rozvoj lze pravděpodobně očekávat u funkcí souvisejících s dopravním zpravodajstvím.

1.7 Komunikace s posluchači

Komunikace rozhlasových stanic s posluchači funguje na bázi několika doplňkových služeb. Mezi nejčastější patří telefon do studia, elektronická pošta neboli e-mail, klasická pošta, fax, ICQ (nejpoužívanější program pro textovou komunikaci po internetu v reálném čase, přesněji s prakticky okamžitou odezvou), Skype (program, který primárně slouží k bezplatnému telefonování přes internet, ale také ke klasické textové komunikaci po internetu), SMS brána, diskusní fórum a message board (nástěnka se vzkazy a dotazy).

Klasický telefon, kterým disponují prakticky všechny stanice, je postupně stále více doplňován internetovými komunikačními programy, především e-mailem, ale také takzvanou SMS bránou (přes niž posluchači posílají SMS zprávy, které jsou následně odeslány na mobilní telefon moderátorovi do studia). Jejich prostřednictvím již některé rozhlasové stanice někdy také přijímají odpovědi na soutěžní otázky. Přímá komunikace s právě vysílajícím moderátorem přes ICQ (výjimečně také přes Skype) je nejčastěji využívána hlavně rádií zaměřenými na mladší posluchače městského typu, u kterých je tento způsob internetové komunikace velmi populární.

Mezi nepřímou komunikaci posluchačů s rozhlasovými stanicemi patří především diskusní fóra na internetových stránkách rádií (která jsou jedním z nejmladších způsobů komunikace provozovaných rádií) a message boardy, neboli takzvané nástěnky, kam je možné směřovat například dotazy týkající se vysílání, moderátorů a dalších témat souvisejících s tou kterou rozhlasovou stanicí. Jejich výhodou oproti zaslání dotazu například e-mailem je, že uveřejněnou odpověď si mohou přečíst všichni návštěvníci daných internetových stránek.

Jedním z prvních rádií, které na svých webových stránkách umístilo diskusní fórum, bylo v říjnu 2002 západočeské Radio FM Plus.³⁷ (Radio Černá Hora provozovalo diskusní fórum již v srpnu 2001, ale dělo se tak nezávisle, paralelně vedle vlastních webových stránek stanice.) V březnu 2003 spustilo diskusní fórum Country

³⁷ DRESLER, Radek. Podzimní novinky na webech rádií. [online]. 2002-10-29. [cit. 2008-05-19]. Dostupný z WWW <<http://www.radiotv.cz/radio-clanky/1769/podzimni-novinky-na-webech-radii.html>>.

Radio a v roce 2006 se jako první celoplošná soukromá stanice přidala Frekvence 1, která spustila vlastní diskusní fórum 27. listopadu 2006.³⁸ 14. ledna 2008 spustilo diskusní fórum na svých stránkách Radio Zlín³⁹ a o dva měsíce později (14. března 2008) následovala Frekvenci 1 ve spuštění vlastního diskusního fóra i druhá celoplošná soukromá stanice, Evropa 2.⁴⁰

V komunikaci s posluchači lze předpokládat postupný přesun k internetovému způsobu dorozumívání, který je, oproti telefonu či poště, atraktivnějším a především rychlejším. Rozšiřovat se na webových stránkách rozhlasových stanic postupně nejspíše budou také zatím nepříliš používané message boardy a diskusní fóra (v prvních třech měsících roku 2008 je na svých stránkách spustily hned dvě stanice), kterými v květnu 2008 disponoval stále ještě relativně malý počet rádií (Country Radio, Frekvence 1, Evropa 2, Radio Zlín, Radio 1, Radio Relax).

³⁸ PETERA, Martin. Frekvence 1 přináší další novinky. [online]. 2006-11-30. [cit. 2008-05-19]. Dostupný z WWW <<http://www.radiotv.cz/radio-clanky/4137/frekvence-1-prinasi-dalsi-novinky.html>>.

³⁹ Radio Zlín už nově i na webu (Tisková zpráva) [online]. 2008-01-14. [cit. 2008-05-19]. Dostupný z WWW <<http://www.super-radio.cz/index.php?sekce=clanek&id=106>>.

⁴⁰ PETERA, Martin. Evropa 2 s novým webem a retro rádiem. [online]. 2008-03-18. [cit. 2008-05-19]. Dostupný z WWW <<http://www.radiotv.cz/radio-clanky/5099/evropa-2-s-novym-webem-a-retro-radiem.html>>.

2. Využití doplňkových služeb rozhlasových stanic v praxi

2.1 Komparace doplňkových služeb vybraných rozhlasových stanic

2.1.1 Tabulka dvaceti vybraných soukromých rozhlasových stanic (včetně všech tří celoplošných) s přehledem o provozovaných doplňkových službách

Název stanice	Web	Webcasting	Webová kamera	Podcast	Internetové mutace	RDS	Komunikace s posluchači
City 93.7 FM	ano	WMA (32, 128)	ano	ne	Ano (2 mutace)	ano	pošta, telefon, fax, e-mail
Country Radio	ano	WMA (16, 32, 64, 128)	ano	ne	ne	ano	pošta, telefon, fax, e-mail, SMS brána, diskuse
Evropa 2	ano	WMA (16, 32, 64, 128)	ne	ano	Ano (5 mutací)	ano	pošta, telefon, e-mail, SMS brána, diskuse
Expres radio	ano	WMA (32, 64, 128)	ano	ano	ne	ano	pošta, telefon, e-mail, SMS brána, ICQ
Frekvence 1	ano	WMA (16, 32, 64, 128)	ne	ano	Ano (3 mutace)	ano	pošta, telefon, e-mail, SMS brána, diskuse
Hitrádio FM Plus	ano	WMA (32, 64)	ano	ano	ne	ano	pošta, telefon, fax, e-mail, SMS brána, ICQ
Kiss Publikum	ano	WMA (16, 32, 64, 128)	ano	ano	ne	ano	pošta, telefon, fax, e-mail
Radio 1	ano	WMA (16, 32, 64, 128); MP3 (192); AAC (32)	ne	ano	ne	ano	Pošta, telefon, fax, e-mail, ICQ, message board
Radio Beat	ano	WMA (16, 32, 64, 128); MP3 (128); Ogg vorbis (128)	ano	ne	ne	ano	pošta, telefon, e-mail, SMS brána
Rádio Blaník	ano	WMA (32, 128)	ne	ne	Ano (1 mutace)	ano	pošta, telefon, fax, e-mail, SMS brána
Radio Bonton	ano	WMA (16, 32, 64, 128)	ne	ne	ne	ano	pošta, telefon, e-mail
Radio Čas	ano	WMA (32, 64, 128)	ne	ne	ne	ano	pošta, telefon, fax, e-mail, SMS brána
Radio Černá Hora	ano	WMA (32, 64, 128)	ne	ano	ne	ano	pošta, telefon, e-mail

Název stanice	Web	Webcasting	Webová kamera	Podcast	Internetové mutace	RDS	Komunikace s posluchači
Radio Hey Profil	ano	WMA (32, 64, 128)	ne	ne	ne	ano	pošta, telefon, fax, e-mail
Rádio Impuls	ano	WMA (16, 32, 64, 128)	ano	ano	ne	ano	pošta, telefon, fax, e-mail, message board, diskuse
Rádio Jih	ano	WMA (32, 64, 128)	ne	ne	ne	ano	pošta, telefon, fax, e-mail
Rádio Krokodýl	ano	WMA (16, 32, 64, 128)	ne	ne	ne	ano	pošta, telefon, fax, e-mail
Rádio OK	ano	WMA (32, 64, 128)	ne	ne	ne	ano	pošta, telefon, e-mail
Radio Rubi	ano	WMA (16, 32, 64, 128)	ne	ne	ne	ano	pošta, telefon, fax, e-mail, ICQ, Skype
Radio Zlín	ano	WMA (32, 64, 128)	ano	ano	ne	ano	pošta, telefon, e-mail, SMS brána, message board

2.1.2 Internetové stránky

Vlastní internetové stránky rozhlasových stanic, webcasting a služba RDS (Radio Data System) jsou v roce 2008 pro rádia již prakticky samozřejmostí. Rozdíl je však především v rozsahu, v jakém jsou tyto služby posluchačům nabízeny.

Nejlépe vybavené webové stránky co do obsahu měly v květnu 2008 podle předpokladů všechny tři celoplošné stanice (Evropa 2, Frekvence 1, Rádio Impuls). Všeobecně lépe co se týče obsahové a designové stránky na tom byla pražská rádia, z vybraných mimopražských pak především Radio Zlín.

Doplňkovou informaci o aktuálně hrané skladbě na svých stránkách v květnu 2008 udávalo z vybraných stanic rádio City 93.7 FM, Country Radio, Evropa 2, Expres radio, Hitrádio Vysočina (jako jediné z „rodiny“ Hitrádií), Kiss Publikum, Rádio Blaník, Radio Černá Hora, Radio Rubi, Radio Zlín a částečně také Frekvence 1 (jež tuto informaci nabídla až přímo v samostatném okně pro přehrávání přes internet) a Rádio Impuls (které uvádělo skladby, jež posluchači uslyší „za okamžik“). O něco častější byla informace o aktuálně vysílaném pořadu či vysílajícím moderátorovi, kterou nabízelo Country Radio, Evropa 2, Frekvence 1, Hit rádio FM Plus, Kiss Publikum,

Radio 1, Rádio Blaník, Radio Čas, Rádio Impuls, Rádio Jih, Rádio Krokodýl, Rádio OK a Radio Zlín. Všeobecně lze říci, že informace o vysílaném pořadu či vysílajícím moderátorovi byla v květnu 2008 častější než informace o aktuálně hrané skladbě a v průměru ji nabízela více jak polovina stanic.

Co se týče vzhledu stránek, tak rádia sítí Fajn, Hit, Hey a Kiss udržovala jednotný design, podle kterého byla hned snadno zařaditelná do té které sítě rádií, a až na výjimky nabízela stejné služby jako ostatní stanice stejné sítě. Zajímavou alternativu v podobě možnosti měnit vzhled celých stránek ve tři nabízených barevných variantách předložilo Radio Bonton a Frekvence 1.

Kromě klasických informací o stanici, jako je její sídlo a veškeré potřebné kontakty, programové schéma, seznam pořadů, profily moderátorů, FAQ, aktuální žebříček hitparády, atp. nabízí většina rádií i další, doprovodné informace a služby, které se samotnou stanicí a jejím vysíláním nijak nesouvisejí. Mezi takovéto služby patří například hudební novinky, aktuální zpravodajství, předpověď počasí a dopravní informace.

Aktuální dopravní informace na svých stránkách v květnu 2008 nabízely z vybraných dvaceti stanic pouze pražské Radio Bonton a z celoplošných pak jako jediné Rádio Impuls. Dopravní informace nebyly rozšířeným doplňkem ani u ostatních stanic, když je celkově nabízelo méně než pět soukromých rádií (mezi jinými například pražské rádio Rock Zone). Podstatně častější zobrazovanou informací byla aktuální předpověď počasí, kterou nabízelo jedenáct z dvaceti vybraných stanic (Country Radio, Frekvence 1, Hitrádio FM Plus, Radio Čas, Rádio Černá Hora, Radio Hey Profil, Rádio Impuls, Rádio Jih, Rádio Krokodýl, Rádio OK a Radio Zlín). V celkovém měřítku zobrazovala aktuální informace o počasí na svých webových stránkách v květnu 2008 téměř polovina všech stanic (rádia sítí Hey a Hit a dále například Radio Šumava, Rádio Dyje, Radio Haná aj.). Osm z dvaceti stanic nabízelo na svých stránkách hudební informace (Expres radio, Hitrádio FM Plus, Kiss Publikum, Radio Hey Profil, Frekvence 1, Radio 1, Radio Beat a Radio Bonton), přičemž nejvíce rozšířena byla tato služba u stanic sítí Fajn, Hey, Hit a Kiss. Aktuální zpravodajství nabízelo z vybraných dvaceti stanic v květnu 2008 pouze Country Radio, Expres radio, Radio Čas a jako

jediná celoplošná stanice i Rádio Impuls, přičemž ani v celkovém měřítku nebyla tato služba příliš využívanou, když ji na svých stránkách nabízelo méně než deset stanic.

2.1.3 Webcasting

Nejčastějším používaným audio formátem webcastingu jednotlivých rozhlasových stanic byl formát WMA, který nabízely všechny vybrané stanice bez výjimky. Podstatně méně využívané pak byly formáty MP3 (Radio 1 a Radio Beat), AAC (pouze Radio 1) a Ogg vorbis (pouze Radio Beat). Nejčastější kvalita nabízeného streamu se pohybovala v rozmezí 16 a 128 kbps, přičemž kvalitnější přenos nabízelo pouze Radio 1 (MP3 192) a Radio Beat (Ogg vorbis 128). Na všeobecné převaze formátu WMA v roce 2008 i z celkového měřítku má hlavní podíl především fakt, že všem uvedeným stanicím zprostředkovávají službu streamingu (neboli zajišťují technické řešení internetového vysílání) společnosti LIVE.CZ (provozující portál Play.cz) a LIMEMEDIA (provozující portál ABradio.cz), které pro streaming využívají právě formátu WMA. Kromě Radia 1 a Radia Beat již kvalitnější stream než 128 kbps žádné z českých rádií v květnu 2008 nenabízelo. Pouze u některých stanic, jimž streaming zprostředkovává společnost LIMEMEDIA bylo možné si zaplatit takzvaný „premium účet“ a poté zvolenou stanicí poslouchat ve kvalitě 192 kbps (službu bylo lze praktikovat například u rádií sítě Hit).

2.1.4 RDS (Radio Data System)

I službu RDS provozovaly v květnu 2008 všechny vybrané stanice, ale rozdíl byl opět v množství podružných funkcí, které prostřednictvím RDS svým posluchačům nabízely. Všechny bez výjimky podporovaly funkci PS, pomocí které se na displeji zobrazuje název stanice, přičemž Radio Bonton, Rádio Krokodýl a Radio Hey Profil podporovaly dynamickou PS. Dopravní vysílání indikované zkratkou TP poskytovaly všechny stanice vyjma Country Radia a Radia Jih. Méně častá už však byla doplňující funkce TA, kterou nabízelo pouze sedm stanic, konkrétně City 93.7 FM, Radio Beat, Rádio Bláník, Radio Zlín, Radio Krokodýl, Hitrádio FM Plus a Rádio Černá Hora. Funkci TA tedy v květnu 2008 nepodporovala ani jedna z celoplošných soukromých stanic, přestože (především) Rádio Impuls je na dopravní zpravodajství ve svém vysílání velmi silně orientované.

Funkci RadioText, pomocí níž je možné na displej přijímače přenášet rotující doplňkové textové informace o vysílaném programu o délce až 64 znaků, podporovaly až na Radio Jih všechny vybrané stanice, přičemž i v celkovém měřítku byla tato funkce v květnu 2008 velmi rozšířena, když ji nepodporovalo již méně než deset stanic. Funkci AF, která umožňuje v případě slabého signálu automatické přeladění na eventuální silnější vysílač stejné rozhlasové stanice, logicky nenabízela především rádia, která vysílají pouze na jedné frekvenci (Radio 1, City 93.7, Expres radio). Ze stanic, které disponují více než jednou frekvencí, tuto funkci nepodporovaly Country Radio, Rádio Jih a Radio Zlín. Obecně lze říci, že většina rádií, které lze v květnu 2008 naladit na více kmitočtech, disponuje funkcí AF, všechny tři celoplošné stanice z toho nevyjímaje.

Velmi rozšířenou funkcí je PTY, která specifikuje vysílaný žánr rozhlasové stanice. Z vybraných dvaceti stanic ji v květnu 2008 nepodporovalo pouze Rádio Jih a Rádio Impuls, v celkovém měřítku pak PTY neuvádělo již méně než deset stanic. Nejčastěji uváděným „žánrem“ byl Pop M, který se zobrazil u více než poloviny stanic. Následovaly jej Rock M (z vybraných dvaceti stanic jej uvádělo Expres radio, Radio Beat a Radio Černá Hora), Other M (Radio 1, Rádio Blaník) a M.O.R. M (Country Radio), které coby svou žánrovou specifikaci uvádělo v celkovém měřítku v průměru okolo pěti stanic. Frekvence 1 jako jediné komerční rádio uvádělo „žánr“ Varied.

2.1.5 Webové kamery

Webové kamery coby živý pohled do vysílacího studia bylo možné nalézt na internetových stránkách osmi rádií z vybraných dvaceti (webkamera Country Radia hlásila v květnu 2008 informaci „dočasně mimo provoz“). Celkový počet webkamer však poloviny celkového počtu rozhlasových stanic zdaleka nedosahoval. V květnu 2008 tuto službu nabízelo celkem 16 rádií. Kromě již uvedených v tabulce ještě také Radio Classic FM, Hitrádio Vysočina (opět, podobně jako u právě hrané skladby, jako jediné z „rodiny“ Hitrádií), většina rádií sítě Kiss – konkrétně Kiss Hády, Kiss Jižní Čechy, Kiss Morava, Kiss Proton, Kiss Publikum a také Radio Relax.

2.1.6 Podcasting

Podcasting se stal za vcelku krátké období (první soukromou rozhlasovou stanicí, která jej začala na svých webových stránkách nabízet, bylo Expres radio v květnu 2006) rozšířenou doplňkovou službou, u které je možné očekávat další prudký rozvoj i v blízké budoucnosti. Z vybraných dvaceti stanic jej v květnu 2008 provozovalo 9 rádií, včetně všech tří celoplošných, přičemž rozdíl byl především v množství pořadů či rubrik, které prostřednictvím podcastů jednotlivá rádia nabízela ke stažení.

Nejvíce podcastů svých pořadů / rubrik nabízely celoplošné stanice (Rádio Impuls celkem sedm, Evropa 2 osm a Frekvence 1 také osm, přičemž jak Evropa 2, tak Frekvence 1 nabízely i jeden, respektive tři videocasty), z regionálních rádií mělo nejbohatší nabídku podcastů Radio Zlín (celkem jedenáct různých pořadů či rubrik), Expres radio (celkem sedm) a Hitrádio FM Plus (celkem šest). Kiss Publikum nabízelo tři podcasty, Rádio Černá Hora dva a pražské Radio 1 podcast jednoho pořadu, který však nebyl provozovaný stanicí, ale samotnými posluchači na jiných stránkách, na něž rádio ze svého webu pouze odkazovalo.

Z celkového měřítka je podcast službou, kterou v květnu 2008 podporovala zhruba polovina rozhlasových stanic, přičemž mezi ně patřila kromě všech tří celoplošných stanic i všechna rádia sítí Fajn, Kiss a Hit. Lze tedy očekávat, že se v budoucnu přidá i poslední zbývající síť rádií Hey a další rozvoj pravděpodobně zaznamenají i pražská rádia, která v provozování této doplňkové služby zatím zaostávají za očekáváním (z primárně pražských rádií nenabízelo v květnu 2008 vlastní podcast Radio Bonton, City 93.7 FM, Radio DJ, Radio Spin, Radio Rock Zone a prakticky ani Radio 1).

2.1.7 Internetové mutace vysílání

Internetové mutace byly v květnu 2008 oproti podcastingu výsadou stále ještě především celoplošných stanic, které nabízely posluchačům hned několik alternativ ke klasické internetové variantě terestrického vysílání. Evropa 2 nabízela na svých stránkách celkem pět mutací. Lowrider zaměřenou na takzvanou „černou“ hudbu (tedy R'n'B, soul, hip hop, rap, funk), Heavy hrající různé odnože rocku, tanečně orientovanou Movin', Top 40 s hity Evropy 2 a Retro specializovanou na „absolutní

klasiku“ z vysílání Evropy 2. Frekvence 1 provozovala v květnu 2008 celkem tři mutace. Legendy s playlistem obsahujícím proslulé interprety z domácí i zahraniční hudební scény, Romantiku hrající balady a pomalé romantické skladby a Retro Disco zaměřené na taneční hudbu let sedmdesátých až devadesátých.

Na webových stránkách pražského rádia City 93.7 FM bylo možné v květnu 2008 poslouchat celkem dvě internetové mutace nazvané Osmdesátka a Devadesátka, zaměřené na největší hity daných časových období. Poslední stanicí, která v květnu nabízela internetovou mutaci nazvanou Blaník CZ hrající pouze české skladby, bylo Rádio Blaník.

Ve všech případech nebyly skladby v internetových mutacích přerušovány ani mluveným slovem (tedy moderátorskými vstupy) ani reklamou, rádia zde kromě hudby vysílala pouze jingly a self-promo. Vzhledem k faktu, že v tabulce byly zahrnuty všechny čtyři stanice, které službu internetových mutací v květnu 2008 nabízely, je patrné, že tato služba byla českými rádii zatím spíše opomíjena.

2.1.8 Komunikace s posluchači

Všechny v České republice vysílající soukromé rozhlasové stanice nabízely posluchačům v květnu 2008 minimálně tři různé cesty, jak s nimi komunikovat. Po bok klasických prostředků, jako je pošta a telefon, se již bezpečně zařadila elektronická korespondence, neboli e-mail. Téměř polovina z vybraných stanic (Country Radio, Evropa 2, Expres radio, Frekvence 1, Hitrádio FM Plus, Radio Beat, Rádio Blaník, Radio Čas, Radio Zlín) a také téměř polovina z celkového počtu českých soukromých rádií již v květnu 2008 také používala takzvanou SMS bránu, neboli mobilní telefonní číslo, na které mohou posluchači zasílat například odpovědi na správné otázky, hudební přání nebo dotazy na hosta ve studiu. Ze tří celoplošných stanic tuto službu v květnu 2008 stále ještě neposkytovalo Rádio Impuls, které však naopak jako jediná celoplošná stanice nabízelo možnost faxu. Fax je i v roce 2008 stále poměrně často používaným komunikačním prostředkem, což potvrzuje fakt, že jej na svých internetových stránkách uvedlo celkem dvanáct z dvaceti vybraných stanic, ale i v celkovém měřítku je fax stále používán zhruba polovinou českých soukromých rádií.

Méně častým prostředkem komunikace s moderátorem ve studiu je oproti tomu ICQ, které nabízely v květnu 2008 pouze čtyři stanice (z toho dvě striktně pražská rádia) z vybraných dvaceti – Expres radio, Hitrádio FM Plus, Radio 1 a Radio Rubi, které navíc jako jediné uvádělo i spojení na internetový komunikační program Skype. ICQ se ani v celkovém měřítku oproti e-mailu stále ještě nestalo zavedeným komunikačním prostředkem, přestože by se zdálo, že je k tomu svou okamžitou odezvou v průběhu konverzace předurčeno. V květnu 2008 jej coby jeden z kontaktů na svých internetových stránkách mělo uvedeno zhruba deset stanic (kromě již zmíněných také ostravské rádio Hellax, pražské radio DJ, Radio Šumava, Radio Haná, Radio Hey Brno, Radio Hey Ostrava a Radio Hey sever). Ještě méně často používaným pak byl konkurenční program Skype, který v květnu 2008 používalo kromě zmíněného Radia Rubi již jen Radio Haná.

Příliš oblíbené mezi rádii zatím není ani diskusní fórum. Kromě všech tří celoplošných stanic jej na svých internetových stránkách v květnu 2008 provozovalo pouze jedno další rádio z dvaceti vybraných (Country Radio). Ještě méně častá byla přítomnost takzvaného message boardu, neboli nástěnky se vzkazy a dotazy (a eventuálními odpověďmi). Tu bylo možné najít na webu Radia Zlín, pražského Radia 1 a Rádía Impuls. Ani v celkovém měřítku nebyly v květnu 2008 tyto způsoby komunikace nijak významně rozšířeny. Klasické diskusní fórum nenabízelo již prakticky žádné rádio, nástěnku či message board bylo možné najít na internetových stránkách Rádía Egrensis a Radia Relax a rádia sítě Kiss nabízely na svých stránkách komunikaci ve stylu klasického chatu.

Závěr

Psaní práce Doplnkové služby rozhlasových stanic stěžovalo a komplikovalo především nedostatečné množství zdrojů a také potřebných informací souvisejících s časovým kontextem a chronologickým vývojem jednotlivých doplňkových služeb, potažmo jejich uváděním rozhlasovými stanicemi v praktické použití. Část informací bylo leckdy velmi těžké dohledat a v některých případech se to autorovi bohužel ani nepodařilo, což na druhou stranu jen potvrzuje nutnost vzniku této práce. Eventuální další pokračovatelé by již nyní v určitých ohledech měli mít snazší pozici při sběru informací a dohledávání potřebných dat souvisejících s tímto tématem, což bylo i jedním z prvotních záměrů autora, který tak byl zpracováním problematiky doplňkových služeb rozhlasových stanic i splněn.

V první části, zaměřené na deskripci doplňkových služeb z obecného a částečně i technického hlediska, byl současně charakterizován i praktický význam jednotlivých služeb. Opomenuta nebyla stručná historie a postupný vývoj služeb i jejich využití rozhlasovými stanicemi přiblížený metodou chronologické deskripce. První část práce rovněž zahrnuje aktuální stav doplňkových služeb v květnu 2008 a možný další vývoj v blízké budoucnosti. Nejčastějším problémem, na který autor při shromažďování materiálů pro první část práce narážel, byl především nedostatek kvalifikovaných informací v českém jazyce, který tak musel být řešen překladem potřebných částí z anglického jazyka návštěvou konkrétních zahraničních serverů zabývajících se danou problematikou (www.rds.org.uk, www.podcasting-tools.com). Tento postup bylo možné praktikovat u teoretické části, ale již vcelku logicky ne u části praktické, která je zaměřena na rozšíření doplňkových služeb mezi českými rozhlasovými stanicemi. Jak autor zjistil, ani samy stanice si často neuchovávají přesné informace o tom, kdy například začaly některou doplňkovou službu provozovat, což ho jen utvrdilo v potřebnosti dokončení této práce alespoň v takovém měřítku, v jakém to aktuální situace umožňovala.

Ve druhé části práce, která se zabývala využitím doplňkových služeb v praxi a jejich rozšířením mezi jednotlivými rozhlasovými stanicemi v první polovině roku 2008, byly ze vzájemné komparace záměrně vynechány stanice veřejnoprávního

Českého rozhlasu a pro tento účel použity pouze soukromé stanice, ať již regionální či celoplošné. Hlavním důvodem pro tento krok byl především fakt, že stanice Českého rozhlasu disponovaly v první polovině roku 2008 prakticky všemi rozebíranými službami a v nejedné oblasti (webcasting, podcasting, internetové mutace vysílání) byl Český rozhlas přímo průkopníkem, k čemuž ho svým způsobem předurčuje sama podstata jeho veřejnoprávní služby posluchačům.

Přestože bylo ve druhé části práce metodou rešerše čerpáno z konkrétních údajů dvaceti vybraných stanic (tedy zhruba jedné čtvrtiny všech rádií vysílajících klasickou terestrickou cestou, což je ze statistického hlediska dostatečný počet pro vytvoření objektivního pohledu a současnou situaci v praxi používaných doplňkových služeb), ze které se během samotné komparace vycházelo především, bylo zároveň přihlíženo i k celkové situaci. Zaručila se tak dostatečná objektivita výsledků, které by, jak autor v průběhu rešerší zjistil, mohly být v některých případech významně zkresleny (viz například množství webových kamer u vybraných stanic v porovnání s celkovým počtem webkamer). Současně s předkládanými konkrétními a přesnými výsledky, vyplývajícími z komparace dvaceti vybraných stanic, jsou proto uváděny i doprovodné, již jen přibližné údaje informativního charakteru o rozšíření doplňkových služeb mezi všemi soukromými rozhlasovými stanicemi pro zajištění nezkráceného pohledu a dostatečně přesného zasazení do celkového kontextu.

Z předložených výsledků komparace ve druhé části práce vyplývá, že míra rozšíření doplňkových služeb v praxi u jednotlivých rozhlasových stanic byla v květnu 2008 značně různorodá. Vlastní internetové stránky (jejichž kvalita se co do obsahové stránky velmi lišila) provozovaly bez výjimky všechny stanice, eventuálně byly některé webové stránky dočasně nefunkční z důvodu úpravy jejich prezentace. Webcasting a RDS (kde byl opět rozdíl v kvalitě a množství streamů, respektive ve množství podporovaných podružných funkcí) zajišťovaly rovněž téměř všechny stanice. Podcasting bylo možné využít přibližně u poloviny stanic, webkamery byly coby možnost nahlédnutí do studia umístěny v květnu 2008 na stránkách šestnácti rádií a internetové mutace vysílání nabízely v téže době celkem čtyři stanice. Komunikace s posluchači probíhala v květnu 2008 nejméně třemi různými komunikačními kanály (všechny stanice nabízely klasickou poštovní adresu, telefonní a e-mailový kontakt), mezi zhruba polovinou stanic byl rozšířen fax a SMS brána, již řidčeji nabízely stanice

i další možnosti komunikace jako ICQ, message board, diskusní fórum či Skype (počet rádií, která nabízela jednu z těchto služeb, nepřesahoval v průměru číslo deset).

Druhá část práce je tedy nezbytným doplněním první, přičemž dohromady tvoří obě části v rámci možností kompaktní celek, který poskytuje základní vhled do daného tématu. Práce se nesnaží být kompletním průvodcem doplňkovými službami rozhlasových stanic, což jí eventuální možný rozsah předem ani neumožňoval, ale chce sloužit spíše coby jakási základní literatura obsahující nezbytné informace pro prvotní seznámení s touto oblastí, po jejímž přečtení je možné přejít k eventuálnímu dalšímu, hlubšímu vzdělávání se v dané problematice doplňkových služeb.

Resumé

Bakalářská práce „Doplňkové služby rozhlasových stanic“ pojednává o základních doplňkových službách, které české rozhlasové stanice praktikovaly v první polovině roku 2008. V první části seznamuje s jednotlivými službami (internetová prezentace rozhlasových stanic, webcasting neboli vysílání přes internet, podcasting, webové kamery, Radio Data System, internetové mutace vysílání a komunikace s posluchači), které jsou rozebrány z obecného a technického hlediska a zasazeny do historického kontextu, a charakterizuje jejich funkci a význam. Součástí je rovněž chronologická deskripce jak samotných doplňkových služeb, tak jejich využití rozhlasovými stanicemi a postupného rozšíření v praxi. Práce mapuje aktuální stav doplňkových služeb v první polovině roku 2008 a stručně se zaměřuje také na eventuální další očekávaný rozvoj v blízké budoucnosti. Druhá část práce je zaměřena na konkrétní využití doplňkových služeb v praxi a jejich rozšíření mezi jednotlivými rozhlasovými stanicemi v první polovině roku 2008. Vychází se z údajů získaných metodou rešerše, jejichž zasazením do celkového kontextu a zejména vzájemnou komparací jsou předloženy konkrétní výsledky. Druhá část práce je tedy nezbytným doplněním první, přičemž dohromady tvoří obě části v rámci možností kompaktní celek, který poskytuje základní vhled do daného tématu, když obsahuje nezbytné informace pro prvotní seznámení s danou problematikou, a zároveň ilustruje situaci, jaká panovala v oblasti doplňkových služeb rozhlasových stanic v první polovině roku 2008.

Klíčová slova

Rozhlas, internet, vysílání, RDS, webcasting, podcasting, web

Summary

Diploma thesis “Supplementary Services of Radio Broadcasting Stations” deals with basic supplementary services used by Czech radio broadcasting stations in first half of the year 2008. In the first part, the thesis introduces individual services (web presentation, webcasting, podcasting, web cameras, Radio Data System, internet broadcasting and communication with listeners), which are analyzed from general and technical points of view, set into historical context, and also characterized from the perspective of their function and purpose. The first part also focuses on the chronological description of supplementary services as well as on their utilization by broadcasting stations and their practical usage. The thesis maps current state of supplementary services in first half of the year 2008 and briefly talks about possible progress in the near future. The second part of the thesis is focused on specific examples of utilization of supplementary services in practice and on their expansion among individual broadcasting stations in first half of the year 2008. The data which were obtained by overall research were put into general context and the conclusions were made mostly by using comparative method. The second part of the thesis logically follows the first one, together providing basic overview of the given topic. Diploma thesis contains information necessary for basic insight on the surveyed issue and, simultaneously illustrates the status quo of supplementary services of radio broadcasting stations in the first half of the year 2008.

Keywords

Radio, internet, broadcasting, RDS, webcasting, podcasting, web

Použitá literatura

Technická norma ČSN EN 62106

DEFLEUR, Melvin; BALLOVÁ – ROKEACHOVÁ, Sandra. *Teorie masové komunikace*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996. 366 s. ISBN 80-7184-099-8.

Kolektiv autorů. *Dějiny českých médií v datech*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2003. 464 s. ISBN 80-246-0632-1

MARŠÍK, Josef. *Úvod do teorie rozhlasového programu*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova, 1995. 108 s. ISBN 80-7184-013-0.

McQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. S českou předmlouvou Jana Jiráka. Vyd. 1. Praha: Portál, 1999. 448 s. ISBN 80-7178-200-9

Kol. autorů pod vedením JEŠUTOVÉ Evy. *Od mikrofonu k posluchačům*. Vyd. 1. Praha: Český rozhlas, 2003. 668 s. ISBN 80-86762-00-9.

Periodika:

JANDA, Martin. Stáhněte si, co vás zajímá. 21. století [online]. 2006-12-19. Dostupný z WWW <<http://www.21stoleti.cz/view.php?cisloclanku=2006121922>>.

RUSSEL, Kay. Podcasting. *Computer World – týdeník pro IT profesionály*. 2006, roč. XVII, č. 5, s. 33.

NÝVLT, David. RDS – Co je to? *Stereo & Video*. 1999, roč. VII, č.2, s 90-94.

VESELÝ, Karel. Podcasting, rádio do kapsy. *Reflex*. 2005, roč. XVI, č. 34, s. 52.

Internetové zdroje - domácí webové stránky:

<http://www.rrtv.cz>
<http://www.radiotv.cz>
<http://www.dxradio.cz>
<http://www.super-radio.cz>
<http://www.tvinfo.cz>
<http://www.digizone.cz>
<http://www.lupa.cz>
<http://www.play.cz>
<http://www.abradio.cz>
<http://www.poslouchej.net>
<http://www.voxcafe.cz>
<http://www.computerworld.cz>
<http://www.21stoleti.cz>
<http://cs.wikipedia.org>
<http://podcasting.rogner.cz>
<http://www.akamonitor.cz/podcast.htm>
<http://www.operator.cz>
<http://www.hifimarket.cz>
<http://www.poupa.cz/rds>

Internetové stránky jednotlivých rozhlasových stanic

Internetové zdroje - zahraniční webové stránky:

<http://bbc.co.uk>
<http://www.guardian.co.uk>
<http://www.wikipedia.org>
<http://www.rds.org.uk>
<http://www.podcasting-tools.com>

E-mailová komunikace se zástupci rozhlasových stanic a rozhlasových portálů

Seznam použitých zkratk

AF - Alternative Frequencies

ARD - Arbeitsgemeinschaft der öffentlich-rechtlichen Rundfunkanstalten der Bundesrepublik Deutschland

ARI - Autofahrer Rundfunk Informationssystem

CD - Compact Disc

CT - Current Time

EBU - European Broadcasting Union

EON - Enhanced Other Network

FAQ - Frequently Asked Questions

FLAC – Free Lossless Audio Codec

FM - Frequency Modulation

ICQ - I Seek You

kbps - kilobit per second

kHz - kiloHertz

M.O.R. M - Middle of the Road Music

MP3 - MPEG-1 Audio Layer 3

M/S - Music / Speech switch

PIN - Programme Item Number

PS - Programme Service

PTY - Programme Type

RDS - Radio Data System

RSS - Really Simple Syndication / Rich Site Summary

RT - RadioText

SMS - Short Message Service

TA - Traffic Announcement

TP - Traffic Programme

VKV - Velmi krátké vlny

VPS - Video Programming System

WMA - Windows Media Audio